

BARBARA STOK

‘Wat is nou echt belangrijk in het leven?’

**ZE TEKENDE OM DE STRESS HET HOOFD TE BIEDEN
EN ONTDEKTE GAANDEWEG DAT STRIPVERHALEN MAKEN
PRECIES WAS WAT ZE WILDE EN WAAR ZE GOED IN BLEEK.
BARBARA STOK OVER VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST.**

Mijn moeder, broer en ik.

Als kind hield ik al van tekenen.

NAAM: Barbara Stok
GEBOREN: Groningen, 1970
BEROEP: stripmaker

Barbara Stok werd bekend met haar openhartige, autobiografische stripverhalen, waarin ze met humor de kleine en grote vragen van het leven onderzoekt. In 2009 ontving ze voor haar oeuvre de Stripschapprijs en riep de Volkskrant haar uit tot een van de vijf beste Nederlandse strip-tekenaars. Haar boek 'Vincent', over de laatste jaren van Vincent van Gogh, werd in zeventien landen vertaald: van de Verenigde Staten tot China en van Frankrijk tot Brazilië. 'Toch een geluk' is haar laatste boek. Op dit moment werkt ze aan een nieuw boek over een Griekse filosoof. Barbara Stok woont met haar man Ricky van Duuren en hond Wisky in Groningen. Naast stripmaker is ze drummer, zeller en af en toe student filosofie. Barbaraal.nl

Met een vriendinnetje.

Bij m'n vader op de schouders.

Een van mijn bands, 20 jaar (wie zijn nog steeds bevriend.)

Zeilend, moeder aan het roer.

Aan het tekenen.

VERLEDEN

'OP MIJN TWAALFDE ZOCHT IK IN DE GOUDEN GIDS EEN UITGEVER. DIE BELDE IK OP OM TE VERTELLEN DAT IK EEN BOEK AAN HET SCHRIJVEN WAS'

“Als kind was ik best verlegen. Ik had wel genoeg vriendinnetjes, maar soms verzon ik smoesjes om niet samen te hoeven spelen – ik speelde graag alleen. ‘Sorry, mijn oma is op bezoek,’ zei ik dan. Op een dag verhuisden we van Groningen naar Haren, en kreeg ik een buurmeisje van mijn leeftijd. ‘Bel maar aan om kennis te maken,’ zei mijn moeder. Nou, dat durfde ik helemaal niet. Maar mijn moeder zei gewoon: ‘Nee, hup, doe dat nou maar.’ **Het lijkt maar een klein dingetje, maar achteraf denk ik dat het best een belangrijk moment was: op jonge leeftijd iets doen wat je niet durft en ontdekken dat het goed uitpakt.**

Ik kom uit een zorgeloos en warm gezin, met een broer die vier jaar ouder is dan ik. Mijn vader is een rustige en genuanceerde man, en mijn moeder is een heel extraverte vrouw die altijd zingend door het huis ging. Als kind viel me op dat andere moeders saaier waren. Van hen moest je bijvoorbeeld eerst een boterham met hartig beleg eten en daarna mocht je er pas een met zoet. Als je bij ons een boterham met hagelslag maakte, zei mijn moeder: ‘Als je er nou nog een laag boter met hagelslag op doet, is het net een gebakje!’ Zeilen was heel belangrijk in ons gezin: vanaf dat ik baby was gingen we, zodra het zeilseizoen aanbrak, ieder weekend en alle vakanties zeilen. Pas later realiseerde ik me wat voor avonturen dat eigenlijk waren: we kwamen weleens in een storm terecht. Ik weet nog dat we richting Denemarken zeilden, de golven werden hoger en hoger, en ik vroeg: ‘Pap, zullen we teruggaan?’ Ik verwachtte geruststellende woorden, maar

hij antwoordde: ‘Ja, dat doen we.’ Er werd naar me geluisterd. **Samen aan het roer vroeg mijn vader weleens: ‘Ben je gelukkig?’ Een vraag die ertoe doet, en waar we het dan over hadden: zo’n goede band met je ouders is best bijzonder.** Als ik mensen om me heen zie die een minder goede basis hebben gehad, realiseer ik me hoe belangrijk dat is. Het heeft me een soort basiszelfverzekerdheid gegeven, waardoor ik een hoop moeilijkheden nooit heb hoeven overwinnen. In de hoek van de woonkamer zat ik als kind graag op de typemachine verhaaltjes te typen: ik wilde schrijver worden. Op mijn twaalfde zocht ik in de gouden gids een uitgever. Die belde ik op om te vertellen dat ik een boek aan het schrijven was – mijn verlegenheid was toen wel over. Ik kreeg een vriendelijke mevrouw aan de lijn, die zei: ‘Nou, hartstikke leuk. Maak het eerst maar af en dan horen we het wel.’ Het kwam natuurlijk nooit af. Na mijn middelbare school ging ik een jaar naar college in Amerika. Dat was op allerlei vlakken leerzaam. Haren, waar ik woonde, was een wat rijkere gemeente – ik kwam maar met een bepaald slag mensen in contact. In Amerika werd de wereld breder. Zo zat ik bij een jongen in de klas die uit een heel arm gezin kwam en als enige van zijn familie kon studeren dankzij een beurs. Haalde hij een onvoldoende, dan was het afgelopen. Zo kan het dus ook, realiseerde ik me. En ik deed dit gewoon maar een jaartje voor de lol – wat een geluk had ik eigenlijk. Iets anders wat ik me daar voor het eerst realiseerde, was dat je dingen niet

moet uitstellen. Als ik in dat jaar nog een paar plaatsen in Amerika wilde zien, moest ik het nú doen. Toen viel het kwartje: zo is het altijd in het leven. Ik kreeg er les van een bijzondere tekenleraar. ‘Jongens,’ zei hij, ‘ik ga een extra les geven. Wie wil, kan komen: het is een les in het leven.’ De hele klas kwam. Als eerste vertelde hij dat je eigenlijk alles kunt. Zelf wilde hij bijvoorbeeld viool leren spelen. De een heeft daar natuurlijk meer talent voor dan de ander, maar je kunt het altijd leren. En als tweede legde hij ons uit dat je het beste een stappenplan kunt maken als je iets wilt bereiken. Je begint gewoon bij stap 1 en de rest deel je op in kleinere stappen. Heel simpel misschien, maar in combinatie met wat ik daar zelf ontdekte – dat als je iets wilt, je het ook dan moet doen – was het een krachtige levensles.” >

HEDEN

‘ALLES VIEL INEENS OP ZIJN PLEK: IK KON
EEN SERIEUS VERHAAL MAKEN, MAAR DOOR DE TEKENINGEN
ZAT ER VANZELF HUMOR EN RELATIVERING IN’

“Terug in Nederland werd ik uitgeloot voor de school voor journalistiek en ging ik naar de heao. Totdat ik met mijn nichtje op tv de val van de Berlijnse Muur zag. ‘Daar gaan we naartoe,’ zeiden we meteen. We konden met iemand meerijden en kwamen die nacht totaal onvoorbereid in Berlijn aan. Alle hotels zaten vol, maar bij de Brandenburger Tor stond het vol pers en daar voelde het veilig. Persfotograaf worden is ook leuk, dacht ik toen, en ik stopte direct met de heao om me voor te bereiden op het toelatingsexamen voor de fotoacademie in Den Haag. Ik werd aangenomen. In diezelfde tijd ontdekte ik de muziek. Mijn muzieksmaak werd ruiger, ik ging vaak naar bandjes kijken in Vera, een poppodium in Groningen. Ik leerde drummen en ging in een band. Via de muziek bouwde ik een nieuw soort leven en vriendenkring op en dat vond ik veel leuker dan in Den Haag studeren. Na een jaar stopte ik met de fotoacademie. Een band wordt al gauw een hechte groep. Je ziet elkaar elke week en dan ben je een paar uur lang samen iets aan het maken – soms voel je ineens met z’n allen: dit is een mooi nummer. Dat is een bijzondere ervaring. Fotograaf/journalist bij een huis-aan-huis-krant werd mijn eerste echte baan: met z’n drieën schreven we vijf kranten vol in en rondom Groningen. Ik vond het leuk om met schrijven en fotograferen bezig te zijn, maar alles moest altijd snel: er was nooit tijd om echt iets moois te maken. Ik werkte meer dan veertig uur per week, draaide weekend- en avonddiensten, en kreeg last van chronische slapeloosheid. Als ik dan eindelijk een keer vrij was, voelde ik een

enorme druk om iets leuks te doen, want anders was het weer zonde van mijn tijd. **Ook al raakte ik overspannen, ik moest doorzetten van mezelf. Ik had immers al twee opleidingen niet afgemaakt en ik dacht dat dit m’n enige kans was.** Ik vond mezelf zo verwend: iedereen heeft toch gewoon werk, dus waarom zou ik het dan niet kunnen? Op een gegeven moment kreeg ik last van doodsangsten: als ik nu doodga, heb ik de laatste jaren van mijn leven verspeeld aan dit stomme werk, dacht ik dan. Ik mag nu niet doodgaan. Toen wist ik: dit kan zo niet langer. Uiteindelijk heb ik het bijna drie jaar volgehouden voordat ik ontslag nam. Van de ene op de andere dag sliep ik weer goed en waren mijn angsten over. Na mijn ontslag had ik nog recht op vierhonderd gulden per maand en dacht ik: daar ga ik van leven. Ik woonde nog op een studenten-kamertje en achteraf was dat een enorm geluk: daardoor kon ik ontslag nemen. Het is een wijze les waar ik nog steeds naar leef: houd je vaste kosten laag, want dat betekent vrijheid. Tijdens mijn baan had ik allerlei tactieken ontwikkeld om het vol te houden: de stress van me aftekenen, bijvoorbeeld. Ik ontdekte undergroundstrips en er ging een wereld voor me open. Strips voor volwassenen met maatschappijkritiek, seks, drugs en rock-’n-roll – precies waar ik op die leeftijd mee bezig was. En toen dacht ik: hé, dat kan ik ook weleens proberen. Alles viel op zijn plek: ik kon een serieus verhaal maken, maar door de tekeningen zat er vanzelf humor en relativering in. Dat werkte. Mijn eerste strips waren maar vier pagina’s lang, gewoon

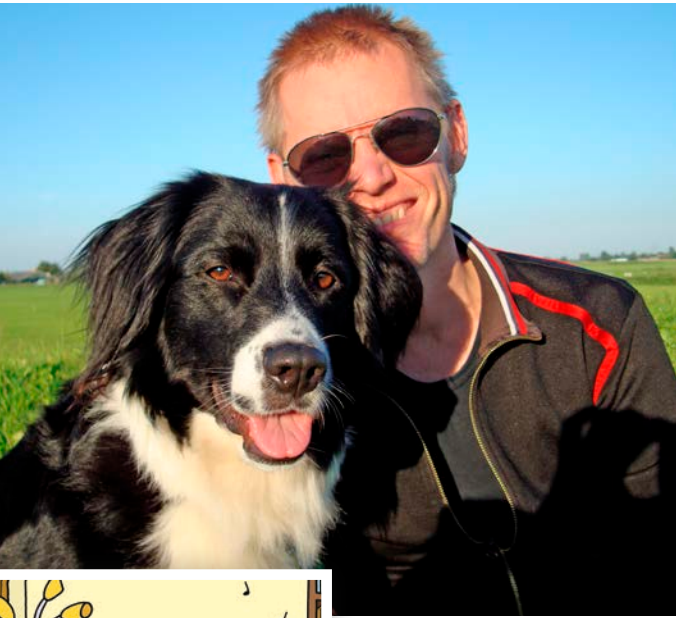
voor de gein. Mijn vrienden reageerden heel enthousiast, bij mijn foto’s hadden ze dat nooit gedaan. Nu ga ik doorzetten, dacht ik. Nadat ik ontslag had genomen, maakte ik een langer verhaal waarin ik de sfeer van de uitgaansavonden in Vera wilde vastleggen. Daar deed ik wel een half jaar over, ik ging er helemaal in op: ’s morgens als ik wakker werd, zag ik vanuit mijn hoogslaper die strip liggen en dan – hup – ging ik meteen weer verder. Ik vergat gewoon te ontbijten en werkte achter elkaar door, ook ’s nachts, tot ik op de radio weer de jingles met ‘goedemorgen’ hoorde. De stilte van de nacht vond ik een heerlijk. Deze strip, *Barbaraal #1*, kopieerde ik wel honderd keer en bracht ik naar stripwinkel Modern Papier in Groningen. **De man van de stripwinkel was erg enthousiast, legde mijn boekje op de toonbank en prees ’m bij klanten aan.** Dat was mijn geluk, want voor succes ben je ook afhankelijk van mensen die je goed gezind zijn. De boekjes waren in een mum van tijd uitverkocht. Een vriendin legde de strip neer in Amsterdam. Zo werd-ie opgemerkt door Vic van de Reijt van uitgeverij Nijgh & Van Ditmar, die de strip wel wilde uitgeven. Een meisje dat zo openhartig schrijft over muziek en mislukte seksuele escapades; nou, dat viel in de stripwereld wel op.” >

Mijn kom ik ongeveer elke dag.

Mijn twee schatten.

Zelfportret in mijn favoriete pose.

Twee van de tien stripboeken die ik heb gemaakt.

Dit is mijn eigen boot.

TOEKOMST

'SUCCES KAN OOK ZO WEER OPHOUDEN EN DAAROM

WIL IK ME ER NIET AAN HECHTEN. MAAR DAT IS

NATUURLIJK MAKKELIJK GEZEGD ALS HET GOED GAAT'

"In Vera leerde ik Ricky kennen, mijn man. Toen ik een jaar of 34 was, bedachten we: als we kinderen willen, moeten we het nu proberen. Maar dat lukte niet. Het was een heel verdrietige periode. Ik raakte in een soort existentiële crisis: wat is de zin van het bestaan als je geen kinderen hebt? Het lezen van oude Griekse en Romeinse filosofen hielp me door die crisis heen. Want op een gegeven moment dacht ik: waarom ben ik nu zo verdrietig? Omdat ik iets niet heb wat ik wel zou willen hebben. Dus de wens die ik heb, zorgt eigenlijk voor het probleem. En als ik die wens niet meer heb, is ook het probleem weg. Ik ging het van de andere kant bekijken en verlegde lange tijd de focus van het ophemelen van het hebben van kinderen naar de nadelen ervan. Dat hielp enorm. Het is niet dat ik het verdriet aan de kant wilde schuiven. Absoluut niet.

Maar soms kun je je beter verzoenen met je lot, dan koste wat kost aan je wensen vasthouden.

Ik heb veel gehad aan de Griekse filosoof Epicurus, die zei dat je nooit rijk kunt zijn als je dat wat genoeg is nooit genoeg vindt. In 2009 kreeg ik van het Van Gogh Museum de opdracht om een stripboek over Vincent van Gogh te maken. Een ontzettend mooie opdracht, waar ik op dezelfde manier in kon duiken als destijds in mijn eerste stripverhaal: heel lang geconcentreerd bezig zijn met maar één verhaal. Heerlijk. Toen ik de opdracht aannam, zei ik meteen dat ik het heel belangrijk vond dat het geen haastklus zou worden en dat ik wilde dat de kwaliteit vooropstond. En daarmee was iedereen het eens. Drie jaar heb ik aan *Vincent* gewerkt en toen het verhaal af was, had ik nog drie

maanden de tijd om het te perfectioneren. Dat maakt het verschil tussen een leuk verhaal en een goed verhaal.

De rode draad in al mijn boeken is de vraag: wat is nou echt belangrijk in het leven?

In mijn autobiografische strips zet ik mezelf graag neer als een soort schipperende antiheld die haar best doet om alles goed te doen, wat in de praktijk vaak niet lukt. Ik wil bijvoorbeeld graag goed voor het milieu zijn, maar ondertussen rijd ik wel elke dag met mijn auto naar het bos. Je kunt natuurlijk wel een mooi beeld van jezelf schetsen, maar dan krijg je een saai verhaal. Soms denk ik weleens: o jee, nu kan iedereen van alles over me lezen – over mijn diepste angsten bijvoorbeeld. Maar de verhalen waarbij je denkt 'o jee', zijn vaak juist de beste verhalen.

Inmiddels heb ik een aangenaam levensritme gevonden, waarbij ik me helemaal thuis voel. Ik sta op zonder wekker: dat is een van de grote luxes in mijn leven. En ik maak iedere dag met mijn hond een boswandeling van een uur: het relativeert mijn dagelijkse sores. En je wordt bescheidener als je in de natuur bent: je ziet dingen weer in het juiste perspectief. Mijn man werkt met me mee, hij verzorgt de inkleuring en het computerwerk – hij op de ene slaapkamer en ik op de andere. Eerst had ik de neiging om de hele dag bij hem binnen te lopen, maar nu hebben we afgesproken dat we alleen 's morgens en aan het einde van de dag werkoverleg hebben. Om vijf uur gaat de knop om, en praten we er niet meer over.

Ik heb bewust geen smartphone. Dat heeft soms nadelen: vrienden zitten in WhatsApp-

groepjes en daardoor mis ik weleens wat, dat vind ik jammer. Maar als ik er wel in meega, gaat dat ten koste van de rust in mijn leven waar ik nu juist zo aan gehecht ben. Het is ook een beetje een kwestie van lef en vertrouwen hebben: ik ben echt niet ineens mijn vrienden kwijt omdat ik niet in een WhatsApp-groep zit.

Misschien heeft het werk dat ik hierna maak wel niet meer zo'n succes als *Vincent*. Daar houd ik rekening mee. Voor het maken van goed werk kan ik mijn best doen, maar of het aanslaat weet ik nooit. Ik hoop van wel en als het gebeurt ben ik daar ontzettend blij mee. Alleen kan het succes ook zo weer ophouden, daarom wil ik me er niet aan hechten. Maar goed, dat is natuurlijk makkelijk gezegd als het goed gaat. Ik ben nu bezig met een nieuw boek over een Griekse filosoof. Ik denk dat het hartstikke mooi wordt, dus als het flopt ben ik natuurlijk teleurgesteld. Maar als je dat soort dingen in je achterhoofd houdt, kom je makkelijker over die teleurstelling heen." ●